

รายงานการศึกษาโครงการวิจัย (ฉบับสมบูรณ์)

เรื่อง

ข้อเสนอการดำเนินการเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ
ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเศรษฐกิจโลก

เสนอ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จัดทำโดย

ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

27 พฤษภาคม 2551

คำนำ

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “ ข้อเสนอการดำเนินการเชิงปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเศรษฐกิจโลก ” นี้เป็นงานวิจัยที่คณะทำงาน เศรษฐกิจมหภาค การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มอบหมายให้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในนามของศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การจัดทำรายงานในโครงการนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการทบทวนกรอบ แนวคิดของสถาบันจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ และศึกษาผลการจัด อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ เพื่อวิเคราะห์ดูว่ามีประเด็น ปัญหาใดบ้างที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยใน เศรษฐกิจโลก และส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาสำคัญ 10 ประเด็นที่เป็นสาเหตุทำให้ ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยใน เศรษฐกิจโลกลดลง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขเชิงปฏิบัติการ

ในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รับข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการ ดำเนินงานวิจัยจาก ดร. พิสิฐ ลี้อาธรรม ประธานคณะทำงานเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง สภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะทำงานเศรษฐกิจมหภาคฯ และคณะทำงานสนับสนุนข้อมูล วิชาการและติดตามผลการดำเนินของคณะทำงานฯ โดยเฉพาะ ดร. อนุชา จินตกานนท์ ซึ่งเป็นผู้ ประสานงานระหว่างคณะทำงานเศรษฐกิจมหภาคฯ และคณะผู้วิจัย จนทำให้การทำงานวิจัยดำเนิน ไปได้ด้วยดี นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังได้รับความร่วมมือในด้านข้อมูลและการร่วมแสดงความคิดเห็นจาก ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นจำนวนมาก จึง ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลามาร่วมให้ความรู้ และความคิดเห็นแก่คณะผู้วิจัยมา ณ. โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

27 พฤษภาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
1. คำนำ	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
3. ขอบเขตการศึกษาวิจัย	2
4. วิธีการศึกษา	2
5. โครงร่างการศึกษา	3
ส่วนที่ 1: ความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวทีโลก	4
1. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเรื่องความสามารถในการแข่งขัน	4
2. การจัดลำดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD และ WEF	5
3. สถานภาพขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวทีโลก	7
4. ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยในเศรษฐกิจโลก	10
ส่วนที่ 2: การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่กระทบการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศไทยในเศรษฐกิจโลก	20
1. การคอร์รัปชันในระบบราชการ	21
1.1 คำนำ	21
1.2 ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของไทยในภาพรวม	21
1.3 รูปแบบการคอร์รัปชันของไทย	23
1.4 ขอบเขตการศึกษา	24
1.5 ภาพรวมการคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	25
1.6 ปัญหาการคอร์รัปชันด้านการจัดซื้อจัดจ้าง	27
1.7 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	33
2. การสร้างความโปร่งใส จริยธรรม และบรรษัทภิบาลในธุรกิจเอกชน	45
2.1 คำนำ	45
2.2 ขอบเขตการศึกษา	46
2.3 กรอบแนวคิดบรรษัทภิบาลในตลาดทุน	46
2.4 สถานการณ์ของไทยด้านบรรษัทภิบาลในธุรกิจเอกชน	48
2.5 ผลที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย	58

สารบัญ

	หน้า
2.6 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	59
3. การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ และกลไกการลงทุนที่เหมาะสม	63
3.1 คำนำ	63
3.2 ขอบเขตการศึกษา	63
3.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง	63
3.4 โครงสร้างพื้นฐานด้านการพลังงาน	74
3.5 กลไกการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของไทย และการจัดลำดับโครงการของรัฐ	80
4. ระบบการเงินและตลาดทุนที่สนับสนุนการออมและการลงทุน	100
4.1 คำนำ	100
4.2 โครงสร้างระบบการเงินของไทย	101
4.3 สถานการณ์ระบบการเงินและตลาดทุนของไทยในภาพรวม	106
4.4 ปัญหาและผลที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย	109
4.5 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	110
5. เสถียรภาพทางการคลังที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน	119
5.1 คำนำ	119
5.2 กรอบการรักษาเสถียรภาพทางการคลัง	119
5.3 ผลที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย	126
5.4 ฐานะทางการคลังของไทย	126
5.5 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	129
6. ความรวดเร็วและเชื่อถือได้ทางกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่ทันสมัย	136
6.1 คำนำ	136
6.2 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยในภาพรวม	136
6.3 สถานการณ์ทางกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายของไทยในยุคปัจจุบัน	137
6.4 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของ ไทย	138
6.5 กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย	147
6.6 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	149

สารบัญ

	หน้า
7. คุณภาพแรงงานและการพัฒนาคุณภาพแรงงานอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพในการผลิต	161
7.1 คำนำ	161
7.2 ขอบเขตการศึกษา	161
7.3 การพัฒนาคุณภาพและการเพิ่มปริมาณแรงงานที่มีทักษะภายในประเทศ	161
7.4 การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของไทยโดยใช้ประโยชน์ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจากประเทศอื่น	175
8. ปัญหาด้านขีดความสามารถทางการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ของไทย	188
8.1 คำนำ	188
8.2 ผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	188
8.3 ภาพรวมสถานการณ์การวิจัยและพัฒนาของไทย	189
8.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	190
8.5 แนวทางการพัฒนาระบบวิจัยของไทย	192
8.6 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	195
9. การวางแผนและกลไกการจัดระบบของการกระจายข้อมูลของทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขัน	206
9.1 คำนำ	206
9.2 ขอบเขตการศึกษา	207
9.3 ภาพรวมการพัฒนาระบบสารสนเทศของไทย	209
9.4 ผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	212
9.5 ประเด็นปัญหา	215
9.6 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	218
10. บรรยากาศทางการเมืองการปกครองที่มีเสถียรภาพและเอื้ออำนวย	231
10.1 คำนำ	231
10.2 กรอบแนวคิด	232
10.3 บรรยากาศทางการเมืองและความสามารถทางการแข่งขัน	233
10.4 ขอบเขตการศึกษา	240
10.5 ข้อคิดเห็นจากการประชุมกลุ่ม	241

สารบัญ

	หน้า
10.6 ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะระดับมหภาค	245
บรรณานุกรม	251
คณะผู้ทำงาน	

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางแสดงอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในช่วง 2546-2550	8
2	อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยโดย IMD	8
3	Global Competitiveness Index Rankings and 2005–2006 Comparisons	9
4	Global Competitiveness Index: Basic Requirements	10
1.1	ค่าดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน ปี 2549 และ 2550 ของประเทศแถบเอเชียที่มีอันดับความสามารถในการแข่งขันเหนือกว่าไทย	22
1.2	Corruption Perception Index ของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2538 ถึง ปัจจุบัน	23
1.3	ระดับการแข่งขันในตลาดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	28
1.4	ความสัมพันธ์ระหว่างกฎระเบียบที่ใช้ในการจัดหากับการใช้ประโยชน์ในตัวบุคคล	31
1.5	พฤติกรรมกรเรียกรับสินบนในขบวนการคอร์รัปชันในวงการก่อสร้างไทย	41
2.1	เปรียบเทียบผลการประเมินของประเทศไทยกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชีย	55
2.2	บริษัทที่มีคะแนนตั้งแต่ดีขึ้น	56
2.3	เกณฑ์ในการประเมินความมีบรรษัทภิบาล	57
2.4	การจัดอันดับบรรษัทภิบาลของภาคธุรกิจเอกชนระดับประเทศของ CG Watch	58
3.1	ส่วนแบ่งการขนส่งสินค้าของไทย	64
3.2	ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้วิธีการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ (ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2548)	67
4.1	รายชื่อสถาบันการเงินจำแนกตามหน่วยงานที่กำกับดูแล	103
4.2	สถาบันการเงินหลักของผู้ฝากเงินจำแนกเป็นรายภาคและในและนอกเขตเทศบาล	105
4.3	เบี้ยประกันภัยรับโดยตรงของบริษัทประกันชีวิตปี 2547-2550	109
4.4	ภาระงบประมาณสำหรับเบี้ยประกันภัย	114
4.5	การลงทุนของไทยในหลักทรัพย์ในต่างประเทศ	118
5.1	งบประมาณที่จัดสรรให้รัฐวิสาหกิจตามปีงบประมาณ	124
5.2	โครงสร้างรายจ่ายรัฐบาลไทยเทียบต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ยปี 1972-2005)	130
5.3	รายจ่ายจากเงินคงคลัง (ตั้งงบไว้ไม่พอจ่าย)	132
5.4	โครงสร้างรายได้รัฐบาลไทยเทียบต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ยปี 1972-2005)	133
6.1	การเปรียบเทียบการคอร์รัปชันของประเทศไทยกับประเทศอื่น	142
6.2	การเพิ่มจำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจและภาคบังคับเดือนระหว่าง ปี 2542 – 2550	145
6.3	คะแนนแสดงความโปร่งใสของประเทศเกาหลีใต้	153

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
9.1	ขั้นตอนแสดงการพัฒนาของ โครงการ KII	225
9.2	การพัฒนากระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ	227
9.3	การเพิ่มผลิตภาพของอุตสาหกรรมที่ใช้ ICT มากและใช้ ICT น้อย	230
10.1	เปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขัน พ.ศ. 2550	236

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
3.1	สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP	68
3.2	ภาพรวมปัญหาของการรถไฟแห่งประเทศไทย	71
3.3	การใช้ การผลิต การนำเข้าพลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้น	75
3.4	การใช้พลังงานขั้นสุดท้ายแยกตามสาขาเศรษฐกิจ	77
3.5	ภาพรวมกระบวนการจัดการทำงบประมาณแสดงผังแผนภาพ	93
4.1	โครงสร้างการออมของแรงงานไทย	112
5.1	ภาระการคลังในงบประมาณ และ Fiscal Space	122
5.2	รายจ่ายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการลงทุน(Productive Expenditure)	131
7.1	แนวคิดการสร้างระบบการพัฒนาฝีมือของแรงงาน และระบบมาตรฐานคุณภาพของ แรงงานฝีมือ	171
8.1	องค์กรในระบบการวิจัยของไทย	197
9.1	ขอบเขตการศึกษา	208
10.1	ผังกรอบแนวคิดแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่อการ พัฒนาประเทศ ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์	232
10.2	ผังกรอบแนวคิดแสดงความเชื่อมโยงของวิสัยทัศน์การพัฒนาภายใต้บริบทของ โลกาภิวัตน์และคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และผลกระทบต่อองค์กร	233